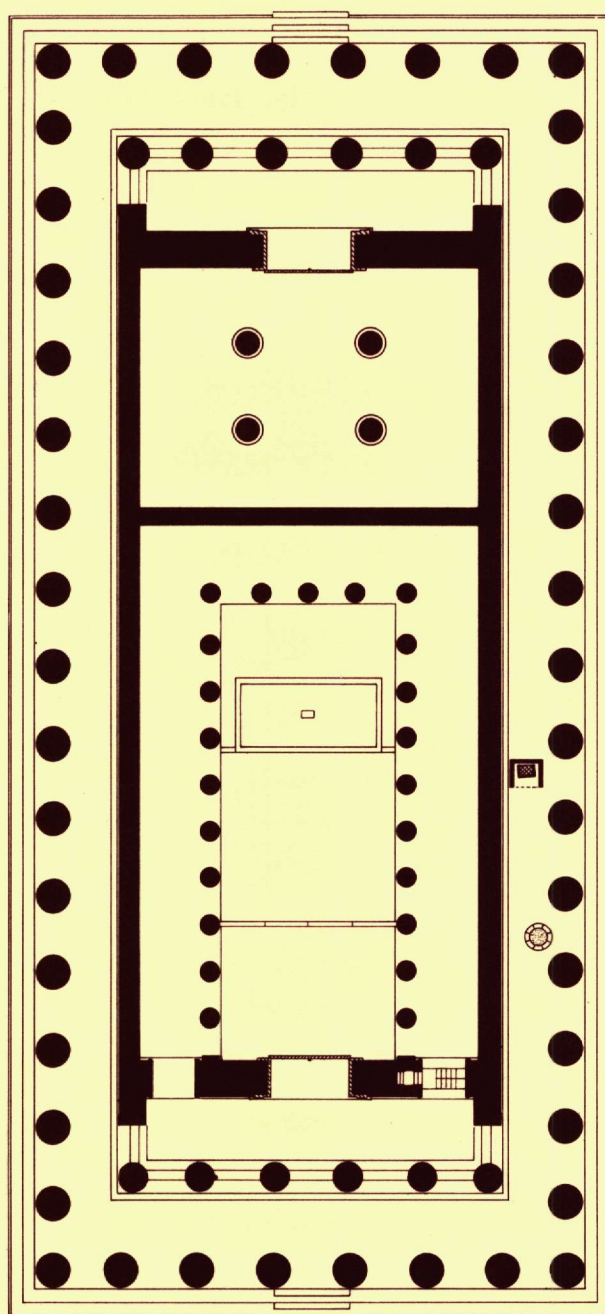

ΠΑΡΘΕΝΩΝ
パルテノン
PARTHENON

ΠΑΡΘΕΝΩΝ
パルテノン
PARTHENON

Ο κατάλογος αυτός εκδίδεται με την ευκαιρία της έκθεσης

ΠΑΡΘΕΝΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

στο Μουσείο της Πόλεως της Osaka
25 Σεπτεμβρίου-15 Οκτωβρίου 1996

που οργανώθηκε από το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού,
το Μουσείο της Πόλεως της Osaka,
και το Πανεπιστήμιο της Πόλεως της Osaka
με την συνεργασία και υποστήριξη της Επιτροπής Συντηρήσεως των Μνημείων της Ακροπόλεως του Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδος

このカタログは

『世界文化遺産アクロポリス展』
—パルテノン神殿の美術と保存—

会場:大阪市立博物館
会期:1996年9月25日~10月15日
のために出版されるものです。

主催:大阪市立大学
大阪市立博物館
ギリシャ文化財団
後援:ギリシャ文化省アクロポリス文化財保護委員会

This catalogue is published on the occasion of the exhibition

THE PARTHENON
ARCHITECTURE AND CONSERVATION

held at the
Osaka City Museum
from September 25 to October 15, 1996

and sponsored by
the Foundation of Hellenic Culture, the Osaka City Museum,
the Osaka City University
with the collaboration and support of
the Committee for the Conservation of the Acropolis Monuments of the Ministry of Culture of Greece

Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, οδός Στρατηγού Καλλάρη 50, 15452 Π. Ψυχικό
Επιτροπή Συντηρήσεως των Μνημείων της Ακροπόλεως, οδός Πολυγνώτου 10, 10555 Αθήνα
Osaka City University, 3-3-138, Sugimoto, Sumiyoshi-ku, Osaka 558, Japan
Osaka City Museum, 1-1 Osakajo, Chuo-ku, Osaka 540, Japan

Ο
ΠΑΡΘΕΝΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

Επιμέλεια
Μ. ΚΟΡΡΕΣ – Γ. Α. ΠΑΝΕΤΣΟΣ – Τ. ΣΕΚΙ

パルテノン神殿
建築と保存

編集者
M. コレースー G.A. パネツォスー 関 隆志

THE
PARTHENON
ARCHITECTURE AND CONSERVATION

Edited by
M. KORRES – G. A. PANETSOS – T. SEKI

Ίδρυμα
Ελληνικού
Πολιτισμού

ギリシャ
文化財団

Foundation for
Hellenic Culture

Επιτροπή
Συντηρήσεως
Μνημείων
Ακροπόλεως

Ακροπόλις
文化財
保護
委員会

Committee for
the Conservation
of the Acropolis
Monuments

Αθήνα, Ατενε, Athens
1996

FOUNDATION FOR HELLENIC CULTURE

President: Adamantios Pepelasis

Vice-President: H. Stefanou, Secretary General: E. Metaxopoulos, Treasurer: N. Kessanlis

Members: E. C. Casdaglis, K. Gavroglou, P. Gemtos, K. Ioannou, J. N. Kazazis

N. Koundouros, D. Panderimalis, P. Pavlopoulos, C. Tsoukalas

COMMITTEE FOR THE CONSERVATION OF THE ACROPOLIS MONUMENTS 'CCAM'

President: Ch. Bouras

Members: S. Angelides, G. Despines, A. Delivorrias,
J. Demacopoulos, G. Lavvas, B. Lambrinouidakis, Th. Skoulikides
J. Tzedakis, E. Touloupa, I. Triante

OSAKA CITY UNIVERSITY

President: K. Yamamoto

Secretary General: T. Kawamura

Osaka City University Organizing Committee for the Exhibition

Chairman: T. Seki

Officers-in-charge: H. Endo, H. Mima, M. Fujiki, N. Tashiro

OSAKA CITY MUSEUM

Director: R. Moriguchi

Assistant Director: S. Mizukami

Curators-in-charge for the Exhibition: K. Aiso, K. Sakai

Η
ΕΚΘΕΣΗ

Αρχική σύλληψη
Χ. Μπούρας
Επιμέλεια – Σχεδιασμός
Γ. Α. Πανέτσος
Κατασκευές ξύλου
Σ. Σ. Καμπούρης
Πλαίσια πινάκων
Θ. Τεντόμας

特別展示

原案
Ch.ブーラス
展示責任者—デザイナー
G.A.パネツォス
展示パネル木工制作者
S.S.カブーリス
額縁制作者
Th.テンドマス

THE
EXHIBITION

Original concept
Ch. Bouras
Commissioner – Curator – Design
G. A. Panetsos
Wood contractor
S.S. Kabouris
Picture frames
Th. Tendomas

Ο
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Επιμέλεια
Μ. Κορρές-Γ. Α. Πανέτσος-Καθηγ. Τ. Seki
Κείμενα
Α. Γαλανού
Γ. Δογάνη
Κ. Ζάμπας
Μ. Κορρές
Π. Κουφόπουλος
Γ. Α. Πανέτσος
Καθηγ. Θ. Σκουλικίδης
Ν. Τογανίδης
Αγγλική μετάφραση
Δρ D. Hardy
Ιαπωνική μετάφραση
Καθηγ. Τ. Seki
Διορθώσεις ελληνικών κειμένων
Α. Κυριακίδης
Επιμέλεια παραγωγής-έκδοσης
Untimely Books
Εκτύπωση
Γ. Βουλγαρίδης-Δ. Χατζησοτύλης

展覧会
カタログ

編集者
M.コレース-G.A.パネツォス-関 隆志教授
カタログ執筆者
A.ガラノス
G.ドガネス
M.コレース
P.クフオプロス
G.A.パネツォス
Th.スクリキディス教授
N.トガニデス
K.ザンパス
英語訳
D.ハーディ博士
日本語訳
関 隆志教授
ギリシャ語校正
A.キリアキディス
出版社
アンタイムリー・ブックス
印刷
G.ブルガリディス-D.ハジステイリス

THE
CATALOGUE

Editors
M. Korres-G. A. Panetsos-Prof. T. Seki
Texts
A. Galanos
G. Doganes
M. Korres
P. Kouphopoulos
G. A. Panetsos
Prof. Th. Skoulikides
N. Toganides
K. Zambas
English translations
Dr. D. Hardy
Japanese translations
Prof. T. Seki
Corrections in greek
A. Kyriakidis
Published by
Untimely Books
Printing
G. Boulgaridis-D. Hadjistilis

Copyrights

1-47 M. Korres, 48-59 P. Kouphopoulos, 60-69 N. Toganides, 70-85 K. Zambas, 86a M. Korres,
87-7 G. Doganes, I N. Kontos, II D. Monokrussos, III-VIII M. Korres,
IX CCAM, X FHC, XI-XIV CCAM, XV Th. Skoulikides, XVI CCAM, XVII C. Chadjaslanes

Προέλευση εικόνων και αντικειμένων, Κρεζιττ, Credits

Α' ΕΦΟΡΕΙΑ: II-X, XII-XIV, XVI, XVII ΕΣΜΑ : 9, 10, 16, 21, 22, 45-65, ΙΕΠ: X
MK: 1-4, 5-6, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 17-20, 23-44, NT: 66, 67

Περιεχόμενα, 目次, Contents

Πρόλογος ΙΕΠ
Α. Πεπελάσις
σ.6
Πρόλογος ΕΣΜΑ
Καθηγ. Χ. Μπούρας
σ.7
Εισαγωγή
Γ. Α. Πανέτσος
σ. 8-9

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΑΘΗΝΩΝ
[1]
Μ. Κορρές
σ. 10-11

ΠΑΡΘΕΝΩΝ
Ιστορικό πλαίσιο, Αρχιτεκτονική, Γλυπτική,
Συμμετρία, Ισομορφισμός, Ατομικότης των
αρχιτεκτονικών μελών, Μεταγενέστερη ιστορία
και αναστηλώσεις
Μ. Κορρές
σ. 12-17
Ιστορικές φάσεις του Παρθενώνος
[2-16]
Μ. Κορρές
σ. 17-37
Η κατασκευή του Παρθενώνος
[17-26]
Μ. Κορρές
σ. 38-45
Η αρχιτεκτονική του Παρθενώνος
[27-44]
Μ. Κορρές
σ. 46-73

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
Πρόναος, δυτικός τοίχος
[45-47]
Μ. Κορρές
σ. 74-79
Οπισθόναος
[48-59]
Π. Κουφόπουλος
σ. 80-91
Πλευρικοί τοίχοι
[60-67]
Ν. Τογανίδης
σ. 92-105

ΔΟΜΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
Καταγραφή βλαβών, Διάγνωση αιτίων,
Τεκμηρίωση παραμορφώσεων,
Συγκολλήσεις και συνδέσεις λίθων
[68-80]
Κ. Ζάμπας
σ. 106-123
Η μετακίνηση του 5ου νοτίου κίονος
[81]
Κ. Ζάμπας-Μ. Κορρές
σ. 124-125

ΧΗΜΙΚΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ
Καθηγ. Θ. Σκουλικίδης
σ. 126-127

Η ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ
Γ. Δογάνη
[82-92]
σ. 128-139

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΟΜΟΙΩΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ
[I-XIV]
Μ. Κορρές
σ. 140-141
Βιβλιογραφία (ΜΚ), Συνομογραφίες ονομάτων,
Ευχαριστίες (ΜΚ, ΓΑΠ, ΤΣ)
σ. 142-143

序文(ギリシャ文化財団)
Α. Πεπελάσις
6頁
序文(アクロポリス文化財保護委員会)
CH.ブーラス
7頁
はじめに
G.パネツォス
8-9頁

アテネのアクロポリス
[1]
M.コレーズ
10-11頁

パルテノン神殿
歴史上の位置付、建築、彫刻、
左右相称、同形、
建築部材の特徴
後代の歴史と修復
M.コレーズ
12-17頁
パルテノン神殿の歴史的段階
[2-16]
M.コレーズ
17-37頁
パルテノン神殿の造営
[17-26]
M.コレーズ
38-45頁
パルテノン神殿の建築
[27-44]
M.コレーズ
46-73頁

建築の修復
プロナオス(前室)、西壁
M.コレーズ
[45-47]
74-79頁
オピストドモス(後室)
[48-59]
P.クフオプロス
80-91頁
側壁
[60-67]
N.トガニデス
92-105頁

構造上の保存
構造上の欠陥の記録、その原因診断、
変形のモニタリング、
古代大理石の接合
[68-80]
K.ザンバス
106-123頁
南側第5柱の転置
及び再配置
[81]
K.ザンバス-M.コレーズ
124-125頁

大理石の保存
Th.スクリキディス教授
126-127頁

パルテノン神殿の保存
G.ドガネス
[82-92]
128-139頁

建築モデル
及びその他の展示品
[I-XIV]
M.コレーズ
140-141頁
参考文献(MK)、
謝辞(MK,GAP,関)ほか
142-143頁

Foreword (FHC)
by A. Pepelasis
p. 6
Foreword (CCAM)
by Prof. Ch. Bouras
p.7
Introduction
by G. A. Panetsos
p. 8-9

THE ACROPOLIS OF ATHENS
[1]
by M. Korres
p. 10-11

THE PARTHENON
Historical Background, Architecture, Sculpture,
Bilateral Symmetry, Isomorphism,
Individuality of Architectural Members,
Later History and Restoration
by M. Korres
p. 12-17
Historical Phases of the Parthenon
[2-16]
by M. Korres
p. 17-37
The Construction of the Parthenon
[17-26]
by M. Korres
p. 38-45
The Architecture of the Parthenon
[27-44]
by M. Korres
p. 46-73

RESTORING THE ARCHITECTURE
Pronaos, West Wall
[45-47]
by M. Korres
p. 74-79
Opisthodomos
[48-59]
by P. Koufopoulos
p. 80-91
Side Walls
[60-67]
by N. Toganides
p. 92-105

STRUCTURAL CONSERVATION
Recording of Structural Faults, Diagnosis of their
Causes, Instrumental Monitoring of Deformations,
Joining Ancient Stones
[68-80]
by K. Zambas
p. 106-123
Displacement and Repositioning of the 5th
South Column
[81]
K. Zambas-M. Korres
p. 124-125

THE CONSERVATION OF STONES
by Prof. Th. Skoulikides
p. 126-127

CONSERVING THE PARTHENON
by G. Doganes
[82-92]
p. 128-139

ARCHITECTURAL MODELS AND
OTHER OBJECTS
[I-XIV]
by M. Korres
p. 140-141
Bibliography (MK),
Acknowledgements (MK, GAP, TS)
p. 142-143

Το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού ανταποκρίθηκε ευχαρίστως στο αίτημα της Επιτροπής Συντηρήσεως των Μνημείων της Ακροπόλεως να οργανώσει μια Έκθεση για τη διεθνή παρουσίαση του έργου της. Διακεκριμένοι επιστήμονες, τεχνικοί υψηλής στάθμης και έμπειροι τεχνίτες εδώ και χρόνια έχουν στρατευθεί στο τιτάριο έργο της διασώσεως των μνημείων της Ακροπόλεως. Η επέμβαση στα μοναδικά για τον πολιτισμό μνημεία της απαιτεί την επίλυση σύνθετων επιστημονικών και περίπλοκων τεχνικών προβλημάτων. Γι' αυτό, με πρωτοβουλία της Επιτροπής Ακροπόλεως, τα μεγάλα ζητήματα έγιναν αντικείμενο διεθνούς διαλόγου. Επιθυμώντας να στηρίξει αυτή την προσπάθεια, το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, σε συνεργασία με την Επιτροπή Ακροπόλεως, ετοίμασε Έκθεση λεπτομερών αρχιτεκτονικών σχεδίων, προπλασμάτων, εκμαγείων, φωτογραφιών και αναπαραστάσεων που αφορούν στις εργασίες συντηρήσεως και αναστηλώσεως του Παρθενώνα. Η Έκθεση θα πραγματοποιηθεί στην Osaka της Ιαπωνίας, όπου, με πρωτοβουλία του καθηγητή Takashi Seki, θα γίνει και ένα Επιστημονικό Συμπόσιο με θέμα τις εργασίες στο βράχο της Ακροπόλεως. Η Έκθεση πραγματοποιείται τελικά χάρη στην ένθερμη συνεργασία και πολύτιμη βοήθεια του καθηγητή Δημήτρη Παντερμαλί. Το Ίδρυμα ευχαριστεί τον αρχιτέκτονα κύριο Γεώργιο Πανέτσο, ο οποίος είχε την επιστημονική επιμέλεια και τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό της Έκθεσης.

Αδαμάντιος Πεπελάσις
Πρόεδρος του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού

ギリシャ文化財団は、アクロポリス文化財保護活動を国際的レベルで促進させるべく、展覧会を開催するべきであるとのアクロポリス文化財保護委員会の提案に対し、積極的に応えることができたことを喜びとする所であります。著名な学者諸氏、高いレベルの資格を有する技術専門家並びに優れた技術者のかたがたが、これまで長年にわたって、アクロポリス文化財の保護という巨大大業に携わって来られました。この比類のない文化財に対し、「現代技術を介した補修」(インターベンション)を行うに当たっては、科学的、技術的に複雑な問題の解決が求められます。それゆえに、アクロポリス文化財保護委員会はこうした中心的な課題を、国際的な討議の場に解放されました。このプロジェクトを支持するために、ギリシャ文化財団はアクロポリス文化財保護委員会と協力して、パルテノン神殿の修復と保護作業のために制作された詳細な製図、模型、レプリカ、写真と復元図によって構成される展覧会を準備しました。この展覧会は、関隆志教授がアクロポリスの丘の上で繰り返し広げられている事業をテーマとする国際学術シンポジウムを組織されている、日本の大阪で開催されます。この展覧会は、ディミトウリス・パンデルマリス教授の惜しみない協力のお陰で開催されるものです。本財団は展覧会の学術的監修と展示場のデザインを担当したゲオルギオス・パネツォス氏に謝意を表するものであります。

Αδαμάντιος Πέπελασις
Γιρλιχα Κουλτουρατιου Κηρυκα

The Foundation for Hellenic Culture was happy to respond positively to a proposal by the Committee for the Conservation of the Acropolis Monuments that an exhibition should be organised to promote the Committee's work at an international level. Distinguished scholars, highly qualified technical experts and skilled technicians have for years been working on the titanic task of preserving the Acropolis Monuments. Any intervention in these unique cultural monuments calls for solutions to many complex scientific and technical problems. The Committee for the Conservation of the Acropolis Monuments has therefore opened up the major issues involved to international debate. In order to support the project, the Foundation for Hellenic Culture has cooperated with the Committee in preparing an exhibition of detailed architectural drawings, models, casts, photographs and reconstruction drawings devoted to the restoration and conservation work on the Parthenon. The exhibition will take place in Osaka, Japan, where Professor Takashi Seki has organised a Scientific Symposium on the work taking place on the Acropolis rock. The exhibition is finally taking place thanks to the unstinting cooperation and aid of Professor Dimitris Pandermalis. The Foundation would like to thank Mr. Georgios Panetsos, who has been responsible for the scientific aspects and architectural design of the exhibition.

Adamantios Pepelasis
President of the Foundation for Hellenic Culture

Για την παρούσα έκθεση συνεργάζεται η Επιτροπή Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως (το θεσμοθετημένο, δηλαδή, όργανο της Ελληνικής Κυβερνήσεως) με το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, το οποίο προβάλλει σύγχρονες πολιτιστικές δραστηριότητες της Ελλάδος στο εξωτερικό. Η Επιτροπή, η οποία έχει την επιστημονική ευθύνη, θεωρεί τις εκθέσεις απαραίτητες για την πληροφόρηση του κοινού, τόσο του επιστημονικού, όσο και του μεγάλου, και έχει στο ενεργητικό της σημαντικές ανάλογες εκθέσεις στην Αθήνα, το Λονδίνο, το Άμστερνταμ, το Παρίσι και τη Μόσχα.

Η Επιτροπή άρχισε τη δραστηριότητά της το 1975 και έως τώρα έχει πραγματοποιήσει ένα πολύπλοκο και εξειδικευμένο έργο μέσω του Τεχνικού Γραφείου, το οποίο αποτελείται από επιλεγμένους επιστήμονες και τεχνικούς. Η Επιτροπή έχει αναπτύξει τεχνικές τεκμηρίωσης και έχει συγκροτήσει αρχείο. Έχει διατυπώσει επανειλημμένως τις θεωρητικές της αρχές. Έχει εφαρμόσει τεχνικές στερεώσεως, αποκαταστάσεως και συντηρήσεως των αρχαίων μνημείων της Ακροπόλεως σε μεγάλη κλίμακα, καθώς και άλλες, για τη συντήρηση της επιφανείας του μαρμάρου. Έχει μελετήσει εκατοντάδες μαρμάρινα θραύσματα, προκειμένου να αχθεί σε νέες θεωρητικές αναπαραστάσεις ή στην επίλυση πρακτικών προβλημάτων συντηρήσεως και αποκαταστάσεως. Έχει ένα σοβαρό ερευνητικό έργο και πολλές ειδικότερες μελέτες για τα μνημεία της Ακροπόλεως. Έχει, τέλος, πραγματοποιήσει πολυάριθμα εκπαιδευτικά προγράμματα τόσο για την αρχαία τέχνη και ζωή στην Ακρόπολη, όσο και για τα ίδια τα έργα τα οποία εκτελούνται εκεί σήμερα.

Στην παρούσα έκθεση δίδεται μεγαλύτερη έμφαση σε ένα από τα μνημεία της Ακροπόλεως: στον Παρθενώνα. Πριν από τρία χρόνια έγινε σ' αυτόν μια πολύ δραστική επέμβαση: η απομάκρυνση και φύλαξη στο μουσείο του τελευταίου μεγάλου γλυπτικού συνόλου του ναού της δυτικής ζωφόρου. Την επέμβαση κατέστησαν, δυστυχώς, αναγκαία οι περιβαλλοντικές συνθήκες, οι οποίες, όπως και σε άλλες πόλεις του μεγέθους των Αθηνών, είναι βλαπτικές για τα εν υπαίθρω γλυπτά. Στην έκθεσή μας δεν περιλαμβάνονται πρωτότυπα αρχαία, παρά μόνον αντίγραφα. Υπάρχουν όμως νέα σχέδια και διάφορα άλλα ντοκουμέντα, τα οποία ελπίζεται ότι παρέχουν μια κατατοπιστική ιδέα των κλασικών μνημείων της Αθηναϊκής Ακροπόλεως και των έργων που εκτελούνται για τη διάσωση και την αναβάθμισή τους.

Καθνη. Χ. Μπούρας
Πρόεδρος της Επιτροπής Συντηρήσεως
Μνημείων Ακροπόλεως

Η παρούσα έκθεση είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως (το επίσημο όργανο της Ελληνικής Κυβερνήσεως) και του Ίδρυματος Ελληνικού Πολιτισμού. Η Επιτροπή, η οποία έχει την επιστημονική ευθύνη, θεωρεί τις εκθέσεις απαραίτητες για την πληροφόρηση του κοινού, τόσο του επιστημονικού, όσο και του μεγάλου, και έχει στο ενεργητικό της σημαντικές ανάλογες εκθέσεις στην Αθήνα, το Λονδίνο, το Άμστερνταμ, το Παρίσι και τη Μόσχα.

Η Επιτροπή άρχισε τη δραστηριότητά της το 1975 και έως τώρα έχει πραγματοποιήσει ένα πολύπλοκο και εξειδικευμένο έργο μέσω του Τεχνικού Γραφείου, το οποίο αποτελείται από επιλεγμένους επιστήμονες και τεχνικούς. Η Επιτροπή έχει αναπτύξει τεχνικές τεκμηρίωσης και έχει συγκροτήσει αρχείο. Έχει διατυπώσει επανειλημμένως τις θεωρητικές της αρχές. Έχει εφαρμόσει τεχνικές στερεώσεως, αποκαταστάσεως και συντηρήσεως των αρχαίων μνημείων της Ακροπόλεως σε μεγάλη κλίμακα, καθώς και άλλες, για τη συντήρηση της επιφανείας του μαρμάρου. Έχει μελετήσει εκατοντάδες μαρμάρινα θραύσματα, προκειμένου να αχθεί σε νέες θεωρητικές αναπαραστάσεις ή στην επίλυση πρακτικών προβλημάτων συντηρήσεως και αποκαταστάσεως. Έχει ένα σοβαρό ερευνητικό έργο και πολλές ειδικότερες μελέτες για τα μνημεία της Ακροπόλεως. Έχει, τέλος, πραγματοποιήσει πολυάριθμα εκπαιδευτικά προγράμματα τόσο για την αρχαία τέχνη και ζωή στην Ακρόπολη, όσο και για τα ίδια τα έργα τα οποία εκτελούνται εκεί σήμερα.

Η παρούσα έκθεση είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως (το επίσημο όργανο της Ελληνικής Κυβερνήσεως) και του Ίδρυματος Ελληνικού Πολιτισμού. Η Επιτροπή, η οποία έχει την επιστημονική ευθύνη, θεωρεί τις εκθέσεις απαραίτητες για την πληροφόρηση του κοινού, τόσο του επιστημονικού, όσο και του μεγάλου, και έχει στο ενεργητικό της σημαντικές ανάλογες εκθέσεις στην Αθήνα, το Λονδίνο, το Άμστερνταμ, το Παρίσι και τη Μόσχα.

Ch. Bouras
Πρόεδρος της Επιτροπής Συντηρήσεως
Μνημείων Ακροπόλεως

The present exhibition is the outcome of collaboration between the Committee for the Conservation of the Acropolis Monuments (the official Greek Government body) and the Foundation for Hellenic Culture, whose role is to promote contemporary Greek cultural activity abroad. The Committee, which is responsible for the scholarly aspect of the project, holds the view that exhibitions play an essential role in keeping both the scholarly and the general public informed, and has to its credit major exhibitions of this kind in Athens, London, Amsterdam, Paris and Moscow.

The Committee began its work in 1975, and has so far carried out much complex, specialised work through its Technical Office, which consists of selected scholars and technical experts. The Committee has evolved a system of technical documentation and has founded an archive. It has repeatedly formulated its theoretical principles. It has applied techniques of consolidation, restoration and conservation to the ancient monuments on the Acropolis on a large scale, as well as other techniques to preserve the surface of the marble. It has studied hundreds of marble fragments in order to arrive at new theoretical restorations, or at solutions to practical problems of conservation and restoration. It conducts serious research work and has produced many specialist studies of the monuments of the Acropolis. Finally, it has devised a large number of educational programmes dealing both with ancient art and life on the Acropolis, and the work that is being carried out there at present.

The major emphasis of the present exhibition is on one of the Acropolis monuments, the Parthenon. Three years ago a radical project was carried out on this monument: the last great sculptural ensemble on the temple, that of the west frieze, was taken down and housed in the museum. This intervention was made necessary, unfortunately, by the environmental conditions which, as in many cities of the size of Athens, are harmful to sculptures standing in the open. There are no original pieces in this exhibition, only copies. It contains, however, new drawings and a variety of other documents, which it is hoped provide a good general idea of the Classical monuments on the Athenian Acropolis, and the work being carried out to preserve and upgrade them.

Prof. Ch. Bouras
President of the Committee for the Conservation
of the Acropolis Monuments

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δημιουργία του Παρθενώνος και των άλλων λαμπρών οικοδομημάτων της Ακροπόλεως είναι το επιστέγασμα μιας μοναδικής, μακρόχρονης διεργασίας, που συντελέστηκε στην Αθήνα, τον 6ο π.Χ. αιώνα. Η διεργασία αυτή άρχισε με τον Σόλωνα, το 594 π.Χ., τριάντα μόλις χρόνια μετά την πρώτη καταγραφή των αθηναϊκών νόμων. Τότε, για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας, ανατίθεται συναινετικά σε έναν άνθρωπο αποδεδειγμένης αρετής, έναν απλό πολίτη—δεν αναμένεται δηλαδή από έναν ημίθεο, μυθικό ήρωα ή απολυταρχικό ηγεμόνα— να νομοθετήσει. Έτσι κληροδοτείται στους αιώνες το θεμελιώδες μάθημα για την αξία του απλού πολίτη, για τη δημοκρατία ως ηθικό γεγονός και πνευματική εμπειρία.

Η διαδικασία ολοκληρώνεται το 508 π.Χ. από τον Κλεισθένη, με την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας ως συγκροτημένου πολιτικού συστήματος, που επιτρέπει, μέσω της λειτουργίας της Εκκλησίας του Δήμου, στους αξίους να αναδειχθούν χωρίς προκαταλήψεις. Το νέο πολίτευμα παρέχει στους Αθηναίους τη δυνατότητα να προσεγγίσουν ένα πρωτοφανές επίπεδο ζωής και σκέψης, και να συνθέσουν ένα υψηλό όραμα υπάρξεως, ούτως ώστε, με πλήρη επίγνωση της αξίας της ελευθερίας, να γίνουν πρωταγωνιστές του αμυντικού πολέμου κατά των Περσών. Τη νικηφόρα έκβαση του πολέμου ακολούθησε, παρά τις τεράστιες υλικές καταστροφές, μια ηθική έξαρση, η οποία προετοίμασε τον λεγόμενο “χρυσούν αιώνα”.

Αυτές υπήρξαν οι προϋποθέσεις της πολιτικής και καλλιτεχνικής συλλήψεως και πραγματώσεως των έργων της Ακροπόλεως, που συγχώνευσαν, κατά τον πάγιο ελληνικό τρόπο, δάνεια στοιχεία των επι μέρους αρχαίων αρχιτεκτονικών παραδόσεων σε μορφές και τύπους καινούργιους και υποδειγματικούς. Η δημιουργική ουσία και η έξοχη οικοδομική απόδοσή της εκφράζονται κατά τον πληρέστερο τρόπο στον Παρθενώνα και τον αναδεικνύουν ως το αρχαιολογικό μνημείο του δυτικού πολιτισμού και ένα από τα κορυφαία δημιουργήματα του ανθρώπου.

Σήμερα, ο Παρθενών αποτελεί λυδία λίθο των αντιφάσεων της σύγχρονης ζωής. Τον αποθαμμάζουμε και τον φθειρούμε μέσω του τουρισμού, τον προστατεύουμε διοικητικά και, ταυτόχρονα, επιτρέπουμε την πλήρη αλλοίωση του περιβάλλοντός του, τον συντηρούμε μέσω της χημικής έρευνας και τον καταστρέφουμε μέσω της χημικής ρυπάνσεως, τον στερεώνουμε και, ταυτόχρονα, υποσκάπτουμε το έδαφος που τον στηρίζει.

Τα δεδομένα αυτά επέβαλαν συγκεκριμένη επιστημονική δεοντολογία στο έργο που εκτελεί επί του Παρθενώνος η Επιτροπή Συντηρήσεως των Μνημείων της Ακροπόλεως και οι συνεργάτες της, με διεθνώς ανεγνωρισμένη επιτυχία. Τα έργα στον Παρθενώνα, όμως, δεν έχουν την ιδιαίτερη σημασία, που—δικαίως—τους αποδίδεται, μόνο γιατί αφορούν στο συγκεκριμένο μνημείο ή γιατί ήταν η αφορμή εμπλουτισμού της σχετικής επιστημονικής δεοντολογίας και πρακτικής, ούτε ακόμη διότι παρέκίνησαν πρωτότυπες και αποφασιστικές σημασίας επιστημονικές συμβολές, ή γιατί πραγματοποιούνται με την απαιτούμενη πλήρη επάρκεια στα διάφορα στάδια ενός σύνθετου ερευνητικού-επιστημονικού-τεχνικού εγχειρήματος.

Όσοι συμμετέχουν στο επίπονο έργο με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, επέτρεψαν να κατακτήσουν για χάρη μας μιαν άνευ προηγουμένου γνώση του

はじめに

アクロポリス上のパルテノン神殿や、そのほかの輝かしい記念建造物の創造は、アテネが前6世紀から長い時間をかけて到達して来た、ユニークな偉業の頂点を示している。こうしたプロセスは、前594年にソロンによってはじめられたが、それは、アテネの法律が最初に書き留められてから、わずか30年ばかり後のことであった。人類史上はじめて、法律の制定が神と人との間に生まれた者や、神話上の英雄や、あるいは独裁者の手にゆだねられるのではなく、ひとびとの合意の下に、一般市民の中から有徳の人である一人の市民が、そのために任命されたのである。こうして、一般市民の価値と、徳と知性の経験としての民主主義の教訓が、その後続く時代に伝えられて行ったのである。

こうしたプロセスは、前508年にクレイステネスによって完成されたが、その結果、完全な政治システムとしての民主主義の確立によって、民会を通して有能な市民は、いかなる差別をも受ける事なく、前面に出ることができるようになった。新しい政体の成立によって、アテネの人々は前例がないほどに高い生活水準と、思考レベル、そして何よりも、人間存在に対する高貴なヴィジョンを得る基礎が作られた。その結果、ペルシアとの戦争において、アテネが中心的役割を担ったのは、こうした自由の価値を熟知していたからである。勝利に終わった戦争の後には、甚大な物的被害にもかかわらず、士気の高揚がもたらされ、いわゆる「黄金の世紀」へと導かれることとなった。

以上が、政治的、および美的概念と、アクロポリス上の建設作業実施のための、前提条件であった。建設の実施に当たっては、特長あるギリシア風の造営方法の常として、既に存在している、さまざまな古代の建築上の伝統を取り入れてブレンドし、そこから新しい模範となる形と様式を創造したのである。創造性のエッセンスと、それが建造物に応用された最高の例は、パルテノン神殿に見られるが、パルテノン神殿こそは、西洋文明における記念建造物の原型となり、また、人類が創造した最高の作品の一つとなっている。

今日、パルテノン神殿は矛盾に満ちた現代生活の試金石である。われわれは、パルテノン神殿を賛美し、同時に観光事業によって破壊しており、行政上保護政策を取っている一方で、周りの環境は悪化するにまかされている。化学研究によって大理石を保存する一方、化学汚染によってそれを破壊しているし、文化財の強化を図っているかと思えば、それを支える地盤を損ない弱めている。

こうした状態への考慮から、文化財への特殊な科学的アプローチの必要性が喚起され、アクロポリス文化財保護委員会とその協力者によって、実際にパルテノン神殿に実施され国際的に認められているような成功を収めている。しかしながら、パルテノン神殿での作業に関して最重要な点は、ただ単に、特に大切な記念建造物の修復が問題にされているとか、あるいは、それによって修復の分野における科学的方法論や、経験を豊富にする情報源が得られるというためばかりではない。また、それが幾つかの貴重で独創的な学術的貢献の源となっているとか、あるいは、大変に入り組んだ科学的技術調査のあらゆる段階における、しかも高度な能力が含まれているという事実のためばかりでもない。

この骨の折れる作業に何らかの形で参加した者はすべて、文化財に関する前代未聞とも言うべき大切な知識を獲得したことになる。

INTRODUCTION

The creation of the Parthenon and the other brilliant monuments on the Acropolis was the crowning achievement of a unique, long process that was carried out in Athens during the 6th c. BC. This process began with Solon in 594 BC, a mere thirty years after the Athenian laws were first written down. For the first time in the history of mankind, the task of legislating was assigned by common consent to a man of proven virtue, an ordinary citizen, and not expected from a demigod, a mythical hero or an authoritarian ruler. Thus was bequeathed to the ages the fundamental lesson of the worth of the ordinary citizen, and of democracy as a moral event and intellectual experience.

The process was brought to completion in 508 BC by Kleisthenes, with the establishment of democracy as a fully-formed political system which, through the Popular Assembly, allowed without prejudice men of merit to come to the fore. The new constitution allowed Athenians to attain an unprecedentedly high standard of living and level of thought and conceive a noble vision of being, so as to take a leading role in the war against the Persians, fully aware of the value of freedom. The victorious outcome of that war was followed, despite the enormous material destruction, by an uplifting of morale which paved the way for the so-called ‘golden era’.

These were the preconditions for the political and artistic conception and execution of the works on the Acropolis. In characteristic Greek fashion, they blended elements borrowed from a variety of ancient architectural traditions to create new exemplary forms and types. The essence of this creativity and its translation into buildings are given fullest expression in the Parthenon, marking it out as the archetypal monument of western civilisation and one of the supreme creations of mankind. Today the Parthenon is a touchstone of the contradictions of contemporary life. We admire it and destroy it through tourism, we take administrative measures to protect it and at the same time permit the complete deterioration of its environment, we conserve it through chemical research and destroy it through chemical pollution, we consolidate it and at the same time undermine the ground that supports it.

These considerations have dictated a specific scientific approach to the work that is being carried out on the Parthenon with internationally recognised success by the Committee for the Conservation of the Acropolis Monuments and its collaborators. The great importance properly attributed to the work on the Parthenon, however, does not derive solely from the particular monument in question, or from the fact that it has been a source of enrichment of the scientific procedures and practices in this field; nor is it due solely to the fact that it has been the source of a number of original scholarly contributions of decisive importance, or that it involves a high level of competence at all stages of an extremely complex research-scholarly-technical enterprise.

All those who, in one way or another, have taken part in the painstaking task have succeeded in attaining on our behalf an unprecedented knowledge of the monument itself; they have come to a profound understanding of a vast body of evidence and data, have revived intellectual and manual skills that were thought to have been lost forever and, most important of all, have experi-

μνημείου καθαυτού, να κατανοήσουν εις βάθος πλήθος ενδείξεων και στοιχείων, να αναστήσουν διανοητικές και χειρωνακτικές δεξιότητες που θεωρούσαμε ανεπιτρεπτή χαμένες και, το κυριότερο, να βιώσουν το ενσωματωμένο στη σύλληψη και την εκτέλεση του Παρθενώνος ήθος, το καταγεγραμμένο από τον Θουκυδίδη στον Επιτάφιο του Περικλέους.

Μια έκθεση για τον Παρθενώνα, όπως και οι περισσότερες εκθέσεις αρχιτεκτονικής, αποκλείει εξ αρχής την παρουσία του ιδίου του αντικειμένου της. Η αρχιτεκτονική σε μια έκθεση μπορεί να παρουσιαστεί μόνο μέσω υποκαταστάτων, που προηγούνται ή έπονται του πραγματικού, του απόντος εκθέματος, στην καλύτερη περίπτωση μέσω αποσπασμάτων. Η γνωριμία του αρχιτεκτονικού αντικειμένου μέσω του αρχιτεκτονικού εκθέματος υπενθυμίζει –σε άλλους αποκαλύπτει– ότι η αρχιτεκτονική δεν περιορίζεται στο σχεδιαστήριο, το εργοτάξιο ή το οικοδόμημα, πολύ περισσότερο στην παντοειδή γραφειοκρατία που καθορίζει τις διαδικασίες. Η αρχιτεκτονική αφορά πριν απ' όλα σε ιδέες, προθέσεις, αρχές και προγράμματα, με τα οποία διατηρεί αμφίδρομη επαφή.

Η έκθεση για την αρχιτεκτονική και τη συντήρηση του Παρθενώνος αποσκοπεί κυρίως στο να εισαγάγει το ευρύ κοινό στην αφανή πολυπλοκότητα ενός αρχιτεκτονικού φαινομένου της περιωπής του Παρθενώνος και την εικαζόμενη δυσκολία της συντηρήσεώς του. Αποσκοπεί, όμως, επίσης στο να παράσχει στο κοινό των ειδημόνων, όχι απλώς πληροφορίες που λανθάνουν μέσα στον όγκο της συσσωρευμένης γνώσεως, αλλά εντελώς πρόσφατες πρωτότυπες ανακαλύψεις, εφευρέσεις και εφαρμογές.

Η πληθώρα και η γοητεία του διαθέσιμου υλικού, έπειτα από μια συντονισμένη επιχείρηση τεκμηριώσεως ερευνών και συντηρήσεως, που βρίσκεται στο δέκατο τρίτο έτος της, θέτει προβλήματα αξιολόγησης και διλήμματα επιλογής: δηλαδή, υπερτονισμών και παραλείψεων. Εντούτοις το ιαπωνικό κοινό, χάρις στη μακρά παράδοση τιμής, αυτοπειθαρχίας και εκλεπτύνσεως, της οποίας είναι φορέας, και με την πείρα του καταστροφικού πάθους του πολέμου και του δημιουργικού μόχθου της ειρήνης που διαθέτει, είναι προνομακά εφοδιασμένο για να κατανοήσει, πέραν των τεχνικών, ιστορικών και αρχαιολογικών ζητημάτων, το ουσιαστικό: το πνεύμα του αυθεντικού οικοδομήματος, τη σημασία της φθοράς του και την ηθική πλευρά της συντηρήσεως, έστω και μέσα από τα αποσπάσματα που παρουσιάζονται στην έκθεση. Ο ανά χείρας κατάλογος ως είναι υπόμνηση αυτής της εμπειρίας.

Γεώργιος Α. Πανέτσος

彼らは皆、膨大な量の物証とデータを深く理解し、忘却のかなたへ失われてしまったと考えられていた知的能力と、同じく技術的手腕を蘇らせた。そして、最も大切なことは、トゥキュディデスが記したように、ペリクレスが追悼演説の中で示したパルテノン神殿のコンセプトとその造営の中に示されたエトスを、自分自身で直接経験し得たことである。

パルテノン神殿のために開かれる今回の展覧会は、ほかの多くの建築関係の展覧会と同じく、その性質上建築物そのものを展示することは適わない。建築関係の展覧会においては、展示不能の実際のオブジェクトに代わる展示品、その最善の策であっても、建築断片を展示することができるのに止まる。建築展を通して建築について知識を得た者には、建築がその建設手順を決定するさまざまな煩雑な手続きは勿論のこと、さらには製図台や、建築現場や建築物そのものなどに制限を受ける性質のものではない事を思い出させ、あるいは知らしめる。結局のところ、建築にとって重要なことは、アイデアであり、提案であり、原則とプログラムであり、そして、それらが相互に、適当に関連し合っているという事である。

パルテノン神殿の建築と保存をテーマとする今回の展覧会では、一般のかたがたに対してパルテノン神殿の偉業と、その陰に隠れて、見えにくくなっている建築上の複雑な現象と、想定されている建造物の保存の困難さを紹介することが、主たる目的となっている。同時に専門家に対しても、これまで蓄積された膨大な学術資料の中に埋もれている情報を提供するばかりでなく、また、ごく最近のオリジナルな発見や、修復の応用の実際について提示することも、展覧会は目指している。

同じ座標軸に基づいて進行して来た記録作成、学術調査、および保存に関して、現在13年目を迎え、そうした利用可能な資料の分量と資料そのものもつ魅力は、展示の際に、評価を下し選定することを困難にし、また、過度に強調し過ぎたり、反対に省略し過ぎる危険性をはらんでおり、それ自身が問題を提起している。しかしながら、名誉、規律、そして洗練さを持ち合わせた長い伝統と、破壊的戦争の経験と、平和のための創造的な努力の経験から、日本のかたがたは、今回の展覧会における断片的な展示を通してであっても、技術的な、また歴史的および考古学的なものの中に、真性なる建造物の精神と、その深刻な劣化と、それに対応する保存の倫理的側面という本質的なものを理解する能力を、他者に比べるものの無いほどよく備えておられる。このカタログが、こうした経験を喚起させ得るものであることが望まれる。

ゲオルギオス A. パネツォス

enced at first hand the ethos involved in the conception and execution of the Parthenon, which was recorded by Thucydides in Perikles' Funeral Oration.

An exhibition devoted to the Parthenon, like the majority of architectural exhibitions, a priori excludes the presence of its very object. Architecture in an exhibition can only be presented by means of substitutes, which precede or follow the real but absent exhibition object, in the best case by means of fragments. Coming to know an architectural object through an architectural exhibit reminds some, and reveals to others, that architecture is not confined to the drawing board, the building site or the building itself, much less to the various forms of bureaucracy that determine the procedures. Architecture is concerned above all with ideas, propositions, principles and programmes, with which it enjoys a reciprocal contact.

This exhibition, devoted to the architecture and conservation of the Parthenon, is aimed mainly at introducing the general public to the invisible complexity of an architectural phenomenon of the stature of the Parthenon and to the presumed difficulty of its conservation. It is also designed to provide the world of the expert not only with information that lies concealed in the mass of accumulated knowledge, but with some very recent original discoveries and applications as well. After a coordinated process of documentation, investigation and conservation, now in its thirteenth year, the volume and attraction of the available material pose problems of assessment and selection, that is of overemphasis or omission. Nevertheless, the Japanese public, with its tradition of honour, discipline and refinement, and the experience of the destructive passion of war and the creative toil of peace, is singularly well equipped to penetrate beyond the technical, historical and archaeological issues to the essential, the spirit of the authentic building, the significance of its deterioration and the ethical aspect of conservation, even through the fragments presented in this exhibition. May the present catalogue be a reminder of this experience.

Georgios A. Panetsos